

Νόστος

Νέομαι : επιστρέφω. Ο νόστος αναφέρεται στον επαναπατρισμό του ξενιτεμένου και προϋποθέτει ότι έφυγα από την πατρίδα, αναγκαστικά ή με τη θέλησή μου. Οι αιτίες του εκπατρισμού ποικίλουν και δίνουν αναμφίβολα τις δικιές τους αποχρώσεις στο ξενιτεμό.

Γενέθλιος τόπος, στην πατρίδα είναι που πρώτο-γεύθηκα τον κόσμο, που ήμουν ντόπιος και όχι ξένος. Αφήνοντας πίσω την πατρίδα, αποχαιρετώ κάποια αγαπημένα πρόσωπα, καταστάσεις και τοπία που δύσκολα θυμάμαι χωρίς να νιώθω νοσταλγία. Και ο πόνος οξύνεται με την τάση που έχουμε όλοι να εξιδανικεύουμε το παρελθόν.

Η Οδύσσεια διηγείται τους κινδύνους και τα δεινά του ταξιδιού της επιστροφής μέχρι τὸ νόστιμον ἡμᾶρ (την ημέρα της επιστροφής) του ήρωα. Τι επιθυμία για επιστροφή! Αλλά έχει ενδιαφέρον ότι στον δρόμο του ο Οδυσσεύς αντιμετωπίζει καταστάσεις που, όχι μόνο απειλούν τη ζωή του και την επιστροφή του, αλλά και την ίδια του την επιθυμία να παλιννοστήσει: τη γοητεία της Κίρκης, τη λήθη της πατρίδας που φέρνουν οι λοτοί...

Μετά τα ταξίδια και τις περιπέτειες, μετά τις ανακαλύψεις και τις κατακτήσεις, υπάρχει η στιγμή του στοχασμού και του απολογισμού: «τι πετάμε, τι κρατάμε;». Ένα είδος «επιστροφής» στον εαυτό και στις βασικές του ανάγκες...

Η ιδέα πάντως του επαναπατρισμού δεν συνεπάγεται εκείνη της παλινδρόμησης: ο νόστος δεν συνεπάγεται επιστροφή στο παρελθόν. Εξάλλου η πατρίδα δεν περιμένει πάντα τους παλιννοστούντες (με την εξαίρεση της Πηνελόπης).

Η πατρίδα ταυτίζεται και με την παιδική ηλικία, απ' όπου κάθε ενήλικας προέρχεται - ο Roland Barthes χαρακτηρίζει την παιδική ηλικία «πραγματική πατρίδα του καθενός». Και οι δυο (πατρίδα και παιδική ηλικία), μεταφερόμενες στο πεδίο της γεύσης, ισούνται με την ευχαρίστηση του γλυκού: γλυκιά παιδική ηλικία, νόστιμη πατρίδα.

Νόστιμο λοιπόν αυτό που προκαλεί γευστική απόλαυση (αχ, η κουζίνα της μαμάς!...), αλλά και, μεταφορικά, νόστιμο είναι ό,τι είναι ευχάριστο στις αισθήσεις και προκαλεί καλή διάθεση: χάρη, γοητεία, κομψότητα, ομορφιά, τέχνη του ζην... άρα νόστιμες και οι «καλές τέχνες»!